

บทที่ 5

พรรณนาของพุทธศาสนาที่มีต่อผู้หญิง

พรรณนาของพุทธศาสนา

พรรณนาของชาติภูกฤกดาที่มีต่อความร้ายของผู้หญิงดังกล่าวมาแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกทุกประการ ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นพรรณนาของพุทธศาสนาที่มีต่อหญิงร้ายในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ธรรมชาติของผู้หญิง

ผู้หญิงนั้นเป็นเพศตรงกันข้ามกับผู้ชาย จึงสามารถดึงดูดจิตใจและเร้าให้เกิดความกำหนัดแก่ภิกษุ ข้อความหลายแห่งในพระไตรปิฎกแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นความจริงเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเพศระหว่างผู้หญิงกับภิกษุ ทั้งนี้ เพราะสังคมนักบวชในพุทธศาสนาเป็นสังคมของภิกษุมาแต่เดิม ภิกษุจึงเป็นแกนนำสำคัญในการสืบทอดเจตนารมณ์ของพุทธศาสนา การที่ภิกษุไม่สามารถที่จะประพฤติพรหมจรรย์ต่อไปได้เพราะมีความกำหนัดรักใคร่ในผู้หญิง นับเป็นความเสื่อมของพุทธศาสนาประการหนึ่ง กล่าวคือเป็นการทำให้ขาดผู้สืบทอดเจตนารมณ์โดยตรง ในพระไตรปิฎกปรากฏข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสเตือนภิกษุเกี่ยวกับความจริงข้อนี้ไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย เราข่อมไม่เล็งเห็นรูปอื่น...เสียงอื่น...กลิ่นอื่น...รสอื่น... สัมผัสอื่นแม้สักอย่าง ที่จะครอบงำจิตใจของผู้ชายจนอยู่ เหมือนอย่างรูปผู้หญิง...เสียงผู้หญิง...กลิ่นผู้หญิง...รสผู้หญิง...สัมผัสผู้หญิงเลย ภิกษุทั้งหลาย รูปผู้หญิง...เสียงผู้หญิง...กลิ่นผู้หญิง...รสผู้หญิง...สัมผัสผู้หญิง ข่อมครอบงำจิตใจ

ของผู้ชายจนอยู่.¹

อนึ่ง ในพระไตรปิฎกมีข้อความที่แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของผู้หญิงนั้น เป็นผู้ที่ไม่อิ่มในเรื่องทางเพศ ดังเช่นข้อความว่า "ภิกษุทั้งหลาย ผู้หญิงยอมตายไปทั้งที่ยังไม่อิ่มยังไม่พอในเรื่อง 2 เรื่อง เรื่อง 2 เรื่องคืออะไร? คือ การเสพเมถุน และการคลอดบุตร ภิกษุทั้งหลาย ผู้หญิงยอมตายไปทั้งที่ยังไม่อิ่มยังไม่พอในเรื่อง 2 เรื่องนี้เอง"²

ส่วนชาตภัฏฐกถาก็ปรากฏข้อความที่กล่าวถึงธรรมชาติของผู้หญิงในทำนองเดียวกัน เพียงแต่เพิ่มเรื่องที่คุณผู้หญิงไม่รู้จักพออีกเรื่องหนึ่ง คือ เครื่องประดับ³

นอกจากนั้น ชาตภัฏฐกถายังมีข้อความหลายแห่งที่แสดงว่า ผู้หญิงเป็นผู้มักมากในกามารมณ์ เช่นข้อความว่า "ผู้หญิงแม้มีสามีถึงแปดคน ซึ่งล้วนเป็นชายที่กล้าหาญทรงพลังกำลัง สามารถปรนเปรอการรสได้ครบถ้วน เธอก็ยังคงมีความพอใจใน

¹ อง. เอก. 20/2-6/1-2.

นาห์ ภิกขเว อณฺเฬฺ อเกรูปปี...เอกสทฺทปี...เอกคณฺธิปี...เอกรสปี...เอก-
โฆฏฐพฺพิ สมฺนุสฺสามิ, ชฺ เหวํ ปุริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฐติ, ยถยิํ ภิกขเว อิตฺถิ-
รูปปี...อิตฺถิสทฺโท...อิตฺถิคฺนโร...อิตฺถิโร...อิตฺถิโฆฏฐพฺโพ; อิตฺถิรูปปี...อิตฺถิสทฺโท...อิตฺถิ-
คฺนโร...อิตฺถิโร...อิตฺถิโฆฏฐพฺโพ ภิกขเว ปุริสสฺส จิตฺตํ ปรียาทาย ติฏฐติ.

² อง. ทก. 20/306/98.

ทฺวินฺนํ ภิกขเว ชฺมฺมานํ อิตฺตโต อปฺปฏฺวิวาโณ มาตุคฺคาโม กาลํ กโรติ
กตเมสํ ทฺวินฺนํ เมถุนชฺมฺสมาปฺตฺติยา จ วิชายนสฺส จ อิมสํ โข ภิกขเว ทฺวินฺนํ ชฺมฺมานํ
อิตฺตโต อปฺปฏฺวิวาโณ มาตุคฺคาโม กาลํ กโรติ.

³ ชา. อ. 42/363.

ติณฺณํ ภิกขเว ชฺมฺมานํ อิตฺตโต มาตุคฺคาโม กาลํ กโรติ เมถุนชฺมฺเมน
วิชายนเนน อลงฺกาเรน.

ชายคนที่แก้ ดังนั้น ผู้หญิงจึงชื่อว่าไม่เต็ม เพราะยังพร่องอยู่"⁴

การที่ผู้หญิงมีธรรมชาติมักมากในกาม เป็นสาเหตุทำให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมทางเพศ ดังนั้น จึงได้รับการดำเนินและเปรียบเปรยอย่างรุนแรงในชาตกัณฐกถา ดังเช่นข้อความว่า

เหมือนหลุมอุจจาระที่ต้องคอยปกปิด เหมือนทะเลที่เต็มได้ยาก เหมือนนางรากลสที่ยากจะทำให้พอใจ ผู้หญิงมักทำตามอำเภอใจถ่ายเดียวเหมือนพระยายม (เอาชีวิตสัตว์ไปถ่ายเดียว). ผู้หญิงเปรียบเสมือนไฟ เปรียบเสมือนแม่น้ำ ไม่มีความพอ ปรารถนาแต่กาม ไม่ให้ความรู้สึกที่แตกต่างเหมือนดังเขาพระสุเมรุ จึงเป็นผู้เปรียบเสมือนดินไม่มีพืชที่ออกผลอยู่เสมอ.⁵

กล่าวโดยสรุปคือ ธรรมชาติของผู้หญิงในทรรสนะของพระไตรปิฎกและชาตกัณฐกถานั้นถือว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่สามารถดึงดูดและครอบงำจิตใจผู้ชาย และผู้หญิงเป็นผู้ที่มักมากในกามารมณ์ไม่รู้จักพอในเรื่องทางเพศ

⁴ ชา. อ. 42/395.

เอกเมกาย อิตฺติยา

สุรา จ พลวนฺดา จ

กเรยฺย นวเม ฉนฺทํ

⁵ ชา. อ. 42/351.

โสพฺภมิมิ ปรุจฺฉนฺนา

รกฺขสิ วิย ทฺตุโศธา

ยถา สิจิ นที วาโห

เนรฺว อวิเสธา จ

อญฺญญฺ ปติโน สียา

สพฺพกามรสาทฺธา

โอนตฺตา หิ น ปุรฺติ.

ปาตาลมิมิ ทฺุปรุรา

ยโมเวกนฺตฺทหริโย.

อนิโล กามปารวา

วิสฺรูกฺโขว นิจฺฉลฺลิตฺติ.

ข. อันตรายของผู้หญิงที่มีต่อภิกษุ

การที่ผู้หญิงมีธรรมชาติเป็นดังเช่นที่กล่าวมา พุทธศาสนาจึงมีทรรศนะว่า ผู้หญิงเป็นผู้ที่สามารถทำอันตรายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของภิกษุ ดังข้อความใน พระไตรปิฎกที่ว่า "ภิกษุทั้งหลาย เราขอมไม่เล็งเห็นรูปอื่นแม้สักอย่าง ที่ก่อให้เกิดความ กำหนัด ความรักใคร่ ความมัวเมา ความผูกพัน ความหมกมุ่น กระทำอันตรายต่อการ บรรลุนิพพาน อันเป็นธรรมปลอดกิเลสเครื่องร้อยรัดชั้นสุดยอด เหมือนรูปผู้หญิงนี้ เลย."⁶

นอกจากนี้ การที่ผู้หญิงซึ่งมีธรรมชาติที่สามารถครอบงำจิตใจผู้ชาย ทำให้ผู้ชายลุ่มหลงได้ง่าย จึงเป็นเหตุให้ผู้หญิงกลายเป็นอุปสรรคต่อการบำเพ็ญคุณงาม ความดีของผู้ชาย ในข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงเปรียบผู้หญิงว่าเสมือนบ่วงรัดของมาร ดัง ข้อความว่า

ภิกษุทั้งหลาย ผู้หญิงไม่ว่าจะเดิน...ยืน...นั่ง...นอน...หลับ...หัวเราะ...พูดจา... ร้องเพลง...ร้องไห้...บวมฉุ...หรือตายไปแล้ว ก็ยังครอบงำจิตใจผู้ชายได้ ภิกษุ- ทั้งหลาย เมื่อจะเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สมควรเรียกได้อย่างถูกต้องว่า บ่วงรัดของมาร ก็สมควรเรียกผู้หญิงนั่นแหละว่าบ่วงรัดของมาร ได้ถูกต้อง.⁷

⁶ อง. ปญจก. 22/55/77.

นาคี ภิกษเว อฉฉ เอรูปีปี สมนุปสุสามิ เอว รชนิย เอว กมนนีย เอว มทนีย เอว พนุณีย เอว มุจณนีย เอว อนุตราชกร์ อนุตตรสส โยคกุเขมสส อธิคมาช ยถยิท ภิกษเว อิตถิรูปี.

⁷ อง. ปญจก. 22/55/78.

อิตถิ ภิกษเว กจจนตียี...ฐิตาปี...นิสินนาปี...สยนาปี...นิปนนาปี...หสนตียี... ภณตียี...กายนตียี...โรทนตียี...อุกมาภูติยาปี...มตาปี ปุริสสส จิตต์ ปริยาทาย ติฏฐติ. ยถยิท ย ภิกษเว สมมา วทมาโน วเทยช สมนุตปาโส มารสสาติ มาตุคามฉเฉว สมมา วทมาโน วเทยช สมนุตปาโส มารสสาติ.

พระไตรปิฎกยังมีข้อความที่แสดงว่าผู้หญิงเป็นอุปสรรคประการหนึ่งของการบวช ว่า "หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์ สัตว์โลกย่อมติดพันอยู่แต่ในหญิงนี้"⁸

ข้อความดังกล่าวนี้มีลักษณะเดียวกันกับข้อความในชาดกัฎฐกถาที่ว่า "หญิงทั้งหลายเป็นมลทินของพรหมจรรย์"⁹ และว่า "หญิงย่อมเป็นมลทินสำหรับนักบวช"¹⁰

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ก่อนหน้าที่จะเกิดมีภิกษุณี ตามข้อความที่ปรากฏในภิกษุณีขันธกะ จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้ามิได้ทรงเห็นด้วยกับการที่ผู้หญิงจะสละบ้านเรือนออกบวชในพุทธศาสนา ดังพุทธคำรัสที่ตรัสปฏิเสธในเรื่องนี้หลายครั้งหลายคราต่อพระนางมหาปชาบดีโคตมีว่า "อย่าเลย โคตมี เธออย่าชอบใจการที่ผู้หญิงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศเลย"¹¹ และตรัสปฏิเสธต่อพระอานนท์ ด้วยพุทธคำรัสเดียวกันว่า "อย่าเลย อานนท์ เธออย่าชอบใจการที่ผู้หญิงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศเลย"¹²

⁸ ส. ส. 15/173/52; 15/210/59.

อิตฺถิ มลํ พุทฺหมจฺริยสฺส เอตฺถายํ สขฺชเต ปชา.

⁹ ชา. อ. 39/30.

อิตฺถิโย นาม พุทฺหมจฺริยสฺส มลํ.

¹⁰ ชา. อ. 43/106.

อิตฺถิ จ นาม ปพฺพชิตสฺส มลํ โหติ.

¹¹ วิ. จุลล. 7/513/320.

อลํ โคตฺมิ มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตฺตปฺเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชชาติ.

¹² วิ. จุลล. 7/515/322.

อลํ อานนฺท มา เต รุจฺจิ มาตุคามสฺส ตถาคตฺตปฺเวทิตฺเต ชฺมฺมวินเย
อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชชาติ.

ข้อนี้แม้มีทางพิจารณาถึงเหตุผลได้หลายทาง แต่เหตุผลสำคัญประการหนึ่งน่าจะเนื่องมาจากสังคมนักบวชเดิมนั้นเป็นสังคมของภิกษุ การมีนักบวชหญิงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ชายหญิงได้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน อันจะเป็นผลเสียดอกภิกษุโดยตรง และมีผลกระทบต่อพุทธศาสนาโดยรวม

อย่างไรก็ตาม เหตุผลสำคัญที่ทำให้พระพุทธเจ้าทรงยินยอมให้มีภิกษุณีได้นั้น คือการยอมรับในภูมิปัญญาของผู้หญิงว่าสามารถบรรลุคุณธรรมเบื้องสูงได้ ดังที่ได้ตรัสตอบแก่พระอานนท์ว่า "อานนท์ ผู้หญิงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศ ก็สามารถที่จะบรรลุโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล หรือหรือแม้แต่อรหัตผล"¹³

แต่ พระพุทธเจ้าได้ทรงเล็งเห็นถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ จะเห็นได้จากข้อความที่พระองค์ได้ตรัสภายหลังจากเกิดมีภิกษุณีสงฆ์แล้วว่า

อานนท์ ถ้าหากว่าผู้หญิงจะไม่สละบ้านเรือนออกบวชในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว พรหมจรรย์จะดำรงอยู่ได้อีกนาน ศาสนาจะพึงดำรงอยู่ได้เป็นพันปี แต่ทันทีที่ผู้หญิงสละบ้านเรือนออกบวชในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศ เมื่อนั้น พรหมจรรย์ก็จะดำรงอยู่ไม่ได้นาน ศาสนาจะดำรงอยู่ได้เพียง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ วิ. จุลล. 7/515/323.

ภพโพ อานนท มาตุคามิ ตถาคตปเวทิตะ ฌมมวินเย อการสุมา อนคาริยํ
ปพพชิตฺวา โสตาปัตติผลํปี สกิทาคามีผลํปี อนาคามีผลํปี อรหตฺตผลํปี สจฺฉิกาตฺนฺติ.

500 ปีเท่านั้น อานนท์.¹⁴

พุทธคำรัสนี้แสดงว่า แม้การที่ผู้หญิงออกบวชจะมีผลดีต่อผู้หญิงในส่วนปัจเจกบุคคล เพราะพระพุทธเจ้าทรงยอมรับภูมิปัญญาของผู้หญิงในการบรรลุนิพพาน แต่ผลเสียที่จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนต่อเมื่อกาลเวลาผ่านไป คือการเกี่ยวข้อและความใกล้ชิดระหว่างภิกษุกับภิกษุณี ที่นอกจากจะเป็นที่ตั้งแห่งการครหาในเรื่องทางเพศของผู้ที่ยังไม่เกิดศรัทธาแล้ว ยังมีผลเสียที่สำคัญคือผู้หญิงเป็นสาเหตุแห่งการละทิ้งการประพฤติพรหมจรรย์และเลิกดำรงสมณเพศของภิกษุ ทั้งนี้ เพราะรูปแบบและระบบภายในที่มีนักบวช 2 เพศนั้นย่อมเอื้ออำนวยต่อความเสื่อมเสียดีรภาพของศาสนา มีผลเสียอย่างยิ่งถึงกับบั่นทอนอายุศาสนาให้สั้นลงครึ่งหนึ่ง

นอกจากนั้น พระพุทธเจ้ายังทรงทำนายภัยที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการเกี่ยวข้อใกล้ชิดระหว่างภิกษุกับภิกษุณี ซึ่งมีผลเสียต่อการดำรงสมณเพศของภิกษุไว้ว่า

อนึ่ง ยังมีอีกข้อหนึ่งคือ ในอนาคตกาล ภิกษุทั้งหลายจะเป็นผู้เกี่ยวข้ออยู่กับภิกษุณี สิกขมานา และสามเณรี เมื่อมีการเกี่ยวข้อกับภิกษุณี สิกขมานา และสามเณรี ก็พึงหวังอย่างนี้ได้ว่า พวกเธอจะต้องทนประพฤติพรหมจรรย์อันเต็มด้วยอาบัติที่เศร้าหมอง หรือมิฉะนั้นจะต้องบอกลาสิกขาหวนกลับไปเป็นชาวบ้าน ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้คือภัยในอนาคตข้อที่ 4 ที่ยังไม่เกิดขึ้นในเวลานี้ แต่

¹⁴ วิ. จุลล. 7/518/326.

สเจ ปนานนุท นาลภิสฺส มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ชฺมมวินฺเย อคารสุมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺช จิรญฺฐิติกํ อานนุท พุรหฺมจริยํ อภวิสฺส วสฺสสทฺสสํ สทฺธมฺโม ติญฺญเชฺย
ยโต จ โข อานนุท มาตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ชฺมมวินฺเย อคารสุมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิต
นทานิ อานนุท พุรหฺมจริยํ จิรญฺฐิติกํ ภวิสฺสติ ปญฺเจวทานิ อานนุท วสฺสสทานิ สทฺธมฺโม
ฐสฺสติ.

จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ภัยนั้นพวกเธอพึงสำนึกไว้ ครั้นเมื่อสำนึกแล้วจะต้องพยายามละภัยนั้น.¹⁵

การที่ภิกษุเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับหญิงชาวบ้านก็มีผลเสียในลักษณะเดียวกัน ดังข้อความว่า

ภิกษุทั้งหลาย ต่อไปนี่คือโทษ 5 ประการของภิกษุผู้เข้าไปสู่สกุล เกี่ยวข้องอยู่ในสกุลจนล่วงเลยเวลา โทษ 5 ประการคืออะไรบ้าง? ก็ 1. มีการพบเห็นผู้หญิงอยู่เสมอ 2. เมื่อมีการพบเห็นย่อมจะเกิดการเกี่ยวข้อง 3. เมื่อมีการเกี่ยวข้องย่อมจะเกิดความคุ้นเคย 4. เมื่อมีความคุ้นเคยย่อมจะเกิดความใกล้ชิด 5. เมื่อภิกษุมิจิตกำหนดแล้ว เป็นอันหวังผลได้ว่า เธอจะต้องทนประพฤติพรหมจรรย์อันเต็มไปด้วยอาบัติที่เศร้าหมอง หรือมิฉะนั้นก็จะต้องบอกลาสิกขา หวนกลับไปเป็นชาวบ้าน.¹⁶

¹⁵ อัง. ปญจก. 22/80/125.

ปุณ จปริ ภิกขเว ภวิสฺสนติ ภิกขุ อนาคตมทฺธานิ ภิกขุณีสิกฺขมานา-
สมณฺหุเทเสหิ สํสฺกุธา วิหริสฺสนติ ภิกขุณีสิกฺขมานาสมณฺหุเทเสหิ สํสฺกุเต โข ปน ภิกขเว
สติ เอตํ ปาฎิกงฺขํ อนภริตา วา พุรหฺมจริยํ จริสฺสนติ อณฺเฑตรํ วา สงฺกิลิฏฺฐํ อาปตฺติ
อาปชฺชิสฺสนติ สิกฺขํ วา ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสนติ อิทํ ภิกขเว จตฺตถํ อนาคตภยํ
เอตฺรหิ อสมฺบุปนฺนํ อายตี สมฺบุปชฺชิสฺสตี ตํ โว ปฎิพฺพชฺฉิตพฺพิ ปฎิพฺพชฺฉิตฺวา จ ตสฺส
ปหานาย วายมิตพฺพิ.

¹⁶ อัง. ปญจก. 22/226/287.

ปณฺจิเม ภิกขเว อาทินฺวา กุลุปกสฺส ภิกขุโน อติเวลํ กุเลสุ สํสฺกุฐสฺส
วิหฺรโต กตเม ปณฺจ มาตุคามสฺส อภินฺนทสฺสนํ ทสฺสเน สติ สํสฺกุโค สํสฺกุเต สติ
วิสุสาโส วิสุสาเส สติ โอตโร โอตินฺนจิตฺตสฺเสตํ ปาฎิกงฺขํ อนภริโต วา พุรหฺมจริยํ
จริสฺสตี สงฺกิลิฏฺฐํ อาปตฺติ อาปชฺชิสฺสตี สิกฺขํ วา ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสตี.

หนึ่ง ภัยที่เกิดจากการที่ผู้หญิงทำให้ภิกษುದำรงสมณเพศอยู่ไม่ได้นี้ มี พุทธดำรัสตรัสเรียกว่า ภัยจากจระเข้ ดังข้อความที่ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภัยแต่จระเข้เป็นอย่างไร? ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรบางคน มี ศรัทธาสละบ้านเรือนออกบวชในศาสนานี้...เธอเมื่อบวชอยู่เช่นนี้ ในเวลาเข้า นุ่งสบงถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตรในหมู่บ้านหรือตัวเมือง ไม่ระวังกาย ไม่ ระวังคำพูด ไม่ป้องกันความคิด ไม่มีสติ ไม่สำรวมอินทรีย์ เธอยอมเห็นผู้หญิงนุ่ง ผ้าไม่ดี ห่มผ้าไม่ดี ในที่นั้น เพราะเห็นผู้หญิงนุ่งผ้าไม่ดีห่มผ้าไม่ดี รากะจึง ครอบงำจิตใจเธอทีละน้อย ๆ เธอมีจิตใจถูกรากะครอบงำแล้วยอมจะบอกลาสิกขา หวนคืนไปเป็นชาวบ้าน ภิกษุทั้งหลาย คำว่าภัยจากจระเข้นี้เป็นชื่อของผู้หญิง นี้ แหละ ภิกษุทั้งหลาย เราเรียกว่า ภัยจากจระเข้¹⁷

ข้อความเหล่านี้ล้วนชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่เกิดจากความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน ระหว่างภิกษุกับผู้หญิง ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางทำให้ภิกษุคลายความเพียรบอกลาสิกขา เลิกประพฤติพรหมจรรย์

ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะ ทำให้ภิกษุสามารถรักษาสถานภาพนักบวชอยู่ประพฤติพรหมจรรย์จนกระทั่งบรรลุความ หลุดพ้นจากสังสารทุกข์ กล่าวคือเข้าถึงนิพพานอันเป็นอุดมคติสูงสุดของพุทธศาสนาได้

¹⁷ อง. จตุกก. 21/122/168.

กตมณฺจ ภิกฺขเว สุสุกาภยํ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ กุลปฺตุโต สทฺธา อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ...โส เอวํ ปพฺพชิโต สฺมาโน ปุพฺพณฺหสมํ นิวาเสตฺวา ปตฺต-
จีวรมาทาย คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺหาช ปาวิสิ อรกฺขิตฺเตนฺว กายเณ อรกฺขิตาย วาจาช
อรกฺขิตเณ จิตฺเตน อนุปฺปฏิชิตาย สติยา อสํวเตหิ อินฺทฺริเยหิ โส ตตฺถ ปสฺสติ มาตुकามํ
ทฺนฺนินฺวตฺถํ วา ทฺปฺปารุตฺถํ วา ตสฺส มาตुकามํ ทิสฺวา ทฺนฺนินฺวตฺถํ วา ทฺปฺปารุตฺถํ วา ราโค จิตฺตํ
อนุทฺธเสติ โส รากานุทฺธเสณ จิตฺเตน สิกฺขํ ปจฺจกฺขาช หีนายาวตฺโต สุสุกาภยนฺติ โช
ภิกฺขเว มาตुकามสฺเสตฺ อธิวณฺํ อิหํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุสุกาภยํ.

เพราะฉะนั้น จึงสมควรที่จะกล่าวถึงแนวปฏิบัติต่อผู้หญิง ตามพระชนะที่ปรากฏในพระไตรปิฎกในลำดับต่อไป

ค. แนวปฏิบัติต่อผู้หญิงของภิกษุ

ในเถรคาถา ขุททกนิกาย ปรากฏข้อความของท่าน โคตมเถระซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักบวชคือเพศที่ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิง เพราะจุดประสงค์ของการบวชคือการเอาชนะความใคร่ เพื่อบรรลุนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในอุคมคติ ดังนี้คือ

มุนีเหล่าใดไม่พัวพันในผู้หญิงซึ่งหาความจริงได้ยากแสนยาก จะต้องคอยป้องกันรักษาอยู่ตลอดเวลา มุนีเหล่านั้นย่อมหลับสบาย แน่จะเกษมสุข เราประพฤติพรหมจรรย์เพื่อจะฆ่าเจ้า บัดนี้ เราไม่เป็นหนี้เจ้าอีกแล้ว บัดนี้ เราบรรลุนิพพานที่ไปถึงแล้วไม่เศร้าโศก.¹⁸

ข้อความนี้จึงแสดงให้เห็นว่า เป้าหมายสูงสุดของการบวชนั้นคือนิพพานซึ่งภิกษุจำเป็นจะต้องมีจิตใจที่มีอำนาจเหนือความใคร่ ไม่มีการพัวพันเกี่ยวข้องกับผู้หญิงโดยเด็ดขาด

ส่วนแนวปฏิบัติต่อผู้หญิงนั้นมีกกล่าวถึงในพระไตรปิฎกเพียง 2 ปิฎก ได้แก่ วินัยปิฎกและสุตตันตปิฎก และแนวปฏิบัตินี้ถือเป็นภาคปฏิบัติที่สืบเนื่องมาจากพระชนะที่มีต่อผู้หญิงดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวปฏิบัติในสุตตันตปิฎก พุทธคำรัสที่ตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงปรากฏอยู่ในมหาปรินิพพานสูตร เป็นพุทธคำรัสที่ตรัสได้ตอบกับพระอานนท ความว่า

¹⁸ ขุ. เถร. 26/266/289.

สุขุ สุปนฺติ มุนโย

สทา เว รกฺขิตพฺพาสุ

วธฺ จริมฺห เต กาม

กจฺฉามทานิ นิพฺพานํ

เย อิตฺถิสฺส น พชฺฌเร

ยาสุ สจฺจํ สุกฺกุลลํ.

อนณาทานิ เต มยํ

ยตฺถ กนฺตุวา น โสจตีติ.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทั้งหลาย จะปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไร? อานนท์ การไม่ต้องพบปะกัน. ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อมีการพบปะกัน จะพึงปฏิบัติอย่างไรเล่า? อานนท์ การไม่ต้องพุดจาด้วย. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อต้องพุดจาด้วย จะพึงปฏิบัติอย่างไรเล่า? อานนท์ ถ้าต้องพุดจาด้วยพึงตั้งสติไว้.¹⁹

พุทธคำรัสได้ตอบกับพระอานนท์นี้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการตัดความเกี่ยวข้องกับผู้หญิงตามลำดับ เริ่มแต่การไม่พบปะเป็นเบื้องต้นซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะรักษาตนให้ปลอดภัยสำหรับภิกษุ การไม่สนทนาด้วยเมื่อจำต้องพบปะซึ่งเป็นการตัดโอกาสแห่งความเกี่ยวข้อง และการตั้งสติไว้ในขณะสนทนาเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่รัดกุมครอบคลุมการปฏิบัติครบทั้ง 3 ทาง คือ ทางกายปฏิบัติด้วยการไม่พบปะผู้หญิง ทางวาจาปฏิบัติด้วยการไม่พุดจาด้วย และทางใจปฏิบัติด้วยการตั้งสติ

อนึ่ง มาตรฐานปฏิบัติต่อผู้หญิงไว้ในทำนองเดียวกัน โดยเน้นการไม่พุดจาด้วยผู้หญิงตัวต่อตัว ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้ภิกษุเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เกี่ยวข้องใกล้ชิด ดังข้อความว่า "พึงเจรจากับเพศฆมาตก็ดีปีศาจก็ดี พึงอยู่ใกล้กับหญิงที่กัดถึงตายก็ดี แต่ไม่พึงเจรจากับผู้หญิงตัวต่อตัวเลย"²⁰

¹⁹ ที. มหา. 10/132/164.

กถิ มยิ ภนฺเต มาตุคามเ ปฏิปชชามาติ. อทสฺสนํ อานนฺทาทิ. ทสฺสเน ภควา สติ, กถิ ปฏิปชชิตพฺพนฺติ. อนาลาโป อานนฺทาทิ. อาลปฺนฺเต ภนฺเต, กถิ ปฏิปชชิตพฺพนฺติ. สติ อานนฺท อุปฏฺฐาเปตพฺพาทิ.

²⁰ อจ. ปญจก. 22/55/78.

สลฺลเป อสิหคฺคเณ
อาสีวิสมปิ อาสทฺเท
น เตวฺว เอโก เอกาย

ปีสาเจณปิ สลฺลเป
เยน ทฎฺฐิ น ชีวติ
มาตุคามเน สลฺลเป.

นอกจากนั้น ยังปรากฏว่าพระพุทธเจ้าทรงชี้แนะวิธีคิดต่อผู้หญิงเพื่อที่จะไม่ให้เกิดความรู้สึกทางเพศ อันเป็นอุบายทางใจสำหรับปิดกั้นกระแสแห่งกามวิตก (ความคิดดำริไปในทางใคร่) มิให้กามราคะเกิดขึ้นครอบงำจิตใจ จึงเป็นส่วนที่คอยช่วยหนุนกำลังสติ ดังข้อความที่ว่า "มาเถิด ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงวางความคิดต่อผู้หญิงคราวแม่ว่าเป็นแม่ จงวางความคิดต่อผู้หญิงคราวพี่หรือน้องสาวว่าเป็นพี่สาวหรือน้องสาว จงวางความคิดต่อผู้หญิงคราวลูกว่าเป็นลูกสาว"²¹

อนึ่ง ในเดรคาธา ท่านมลิตวัมภเถระกล่าวถึงแนวปฏิบัติไว้อีกมตินึงด้วย ข้อความว่า "เราเกิดความรู้สึกกระสันขึ้นในที่ใด เราไม่ควรอยู่ในที่นั้น ถึงแม้เราจะยินดีตามนั้นก็พึงหลีกเลี่ยง เราเห็นว่าสถานที่ใดอยู่แล้วไม่มีความเสื่อมเสีย เราพึงอยู่ในสถานที่นั้น"²²

ข้อความนี้ชี้แนวปฏิบัติที่แคบเข้า คือการย้ายหนีจากสถานที่ที่อยู่แล้วเกิดความรู้สึกกระสัน อันเป็นส่วนช่วยเสริมแนวปฏิบัติทางกายในเรื่องการหลีกเลี่ยง

2. แนวปฏิบัติในวินัยปิฎก พระพุทธเจ้าทรงวางหลักวินัยบัญญัติไว้สำหรับป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องระหว่างผู้หญิงกับภิกษุ แต่อย่างไรก็ตาม วินัยเป็นส่วนที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาที่ภิกษุแสดงออกเท่านั้น มิได้ควบคุมไปถึงใจ เนื่องจากบทบัญญัติไม่สามารถกำหนดโทษความผิดทางใจได้

ก) แนวปฏิบัติทางกาย ห้ามภิกษุเสพเมถุน โดยปรับโทษด้วยอาบัติ

²¹ ส. สพ. 18/195/140.

เอต ตุมเห ภิกขเว มาตุมตติสุ มาตจิจตฺตํ อุปฏฐเปถ ภกีนิมตติสุ ภกีนิจิตตํ อุปฏฐเปถ ธีตุมตติสุ ธีตจิจตฺตํ อุปฏฐเปถาติ.

²² ชุ. เถร. 26/242/283.

อุกุกณฐิตฺตปิ น วเส รรมาโนปิ ปกุกเม

น เตววจนตฺถสญฺหิตํ วเส วาสํ วิจุกฺขโณติ.

ปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ²³ อันเป็นโทษหนักที่สุด

ห้ามภิกษุมีเจตนาหลังน้ำกาม²⁴ ห้ามภิกษุกำหนดจับต้องกายหญิง²⁵

ห้ามภิกษุนอนร่วมกับผู้หญิงในที่สถานที่มุ่งบังเดียวกัน²⁶ ห้ามภิกษุนั่งในสถานที่ลับหูลับตากับภิกษุณีตัวต่อตัว²⁷ ห้ามภิกษุนั่งในสถานที่ลับหูลับตากับผู้หญิงตัวต่อตัว²⁸ ห้ามภิกษุนั่งในสถานที่ลับหูแต่ไม่ลับตากับผู้หญิงตัวต่อตัว²⁹

²³ วิ. มหา. 1/22/40.

โย ปน ภิกขุ ภิกขุณี สีกขาสาชีวะสมาปนโน สีกข์ อปฺปจฺจกฺขาย ทุพฺพลยฺ
อนาวิกิตฺวา เมถุนํ ฌมมํ ปฏฺิเสเวยฺย อนุตฺมโส ตฺริจฺจนกคตยปี, ปาราชิกโก โหติ อสฺวาโส.

²⁴ วิ. มหา. 1/302/224.

สณฺเจตนิกา สุกฺกวิสสุตฺติ อณฺเฑตฺร สุปฺนินฺดา สงฺฆาติเสโส.

²⁵ วิ. มหา. 1/377/253.

โย ปน ภิกขุ โอคิณฺโณ วิปริณฺเตน จิตฺเตน มาตุคามเณ สทฺธิ กายสํสฺกคฺ
สมาปชฺเชยฺย หตฺถกาหํ วา เวณิกาหํ วา อณฺเฑตฺรสุส วา องฺคสุส ปฺรามสนฺนิ สงฺฆาติเสโส.

²⁶ วิ. มหา. 2/294/201.

โย ปน ภิกขุ มาตุคามเณ สหเสยฺย กปฺเปยฺย ปาจิตฺติยฺ.

²⁷ วิ. มหา. 2/466/302.

โย ปน ภิกขุ ภิกขุณฺเีย สทฺธิ เอโก เอกาย รโห นิสฺซชฺชํ กปฺเปยฺย ปาจิตฺติยฺ.

²⁸ วิ. มหา. 2/539/356.

โย ปน ภิกขุ มาตุคามเณ สทฺธิ เอโก เอกาย รโห ปฏฺิจฺจนฺเณ อาสเน นิสฺซชฺชํ
กปฺเปยฺย ปาจิตฺติยฺ.

²⁹ วิ. มหา. 2/543/359.

โย ปน ภิกขุ มาตุคามเณ สทฺธิ เอโก เอกาย รโห นิสฺซชฺชํ กปฺเปยฺย ปาจิตฺติยฺ.

ข) แนวปฏิบัติทางวาจา ห้ามภิกษุกำหนดพูดเกี่ยวหึง³⁰ ห้าม
ภิกษุพูดพรรณาสรรพคุณเพื่อจูงใจให้ผู้หึงบำเรอตนด้วยกาม³¹

ห้ามภิกษุสนทนากับผู้หึงตัวต่อตัวในสถานที่ลับหูลับตา³² ห้าม
ภิกษุสนทนากับผู้หึงตัวต่อตัวในสถานที่ลับหูแต่ไม่ลับตา³³

³⁰ วิ. มหา. 1/399/274.

โย ปน ภิกขุ โอติณโณ วิปริณเตน จิตฺเตน มาตุคามํ ทฎฺฐุลลาหิ วาจาหิ
โอภาเสยฺย ยถาคํ ยฺวาว ยฺวตี เมถุนุปสฺสยฺหิตาหิ สงฺฆาติเสโส.

³¹ วิ. มหา. 1/416/288.

โย ปน ภิกขุ โอติณโณ วิปริณเตน จิตฺเตน มาตุคามสฺส สนฺติเก อุตฺตกา-
มปาริจริยา ยถณฺณํ ภาเสยฺย เอตฺตทกฺคํ ภคินี ปาริจริยานํ ยา มาทิสํ สีลวนฺตํ กลฺยาณชฺมมํ
พฺรหฺมจารี เอเตน ชฺมเมเนน ปริจเรยฺยาติ เมถุนุปสฺสยฺหิตเนน สงฺฆาติเสโส.

³² วิ. มหา. 1/634/433.

โย ปน ภิกขุ มาตุคาเมเนน สทฺธิ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺจนฺเนน อลงฺกมฺมนิเย
นิสฺชชํ กปฺเปยฺย ตเมเนน สทฺเธยฺยวงสา อุปาสิกา ทิสฺวา ตินฺณํ ชฺมฺมานํ อณฺเวยตฺเรเนน วเทยฺย
ปาราชิกเนน วา สงฺฆาติเสเสน วา ปาจิตฺติเยเนน วา นิสฺชชํ ภิกขุ ปฏิจฺชานมาโน ตินฺณํ
ชฺมฺมานํ อณฺเวยตฺเรเนน กาเรตฺพุโป ปาราชิกเนน วา สงฺฆาติเสเสน วา ปาจิตฺติเยเนน วา เยน
วา สา สทฺเธยฺยวงสา อุปาสิกา วเทยฺย เตน โส ภิกขุ กาเรตฺพุโป อํ ชฺมโม อนิยโต.

³³ วิ. มหา. 1/646/439.

น เหว โข ปน ปฏิจฺจนฺนํ อาสนํ โหติ นาลงฺกมฺมนิยํ อลฺลจ โข โหติ
มาตุคามํ ทฎฺฐุลลาหิ วาจาหิ โอภาสิคฺคํ โย ปน ภิกขุ ตถารูเป อาสเนน มาตุคาเมเนน สทฺธิ
เอโก เอกาย รโห นิสฺชชํ กปฺเปยฺย ตเมเนน สทฺเธยฺยวงสา อุปาสิกา ทิสฺวา ทฺวินฺนํ ชฺมฺมานํ
อณฺเวยตฺเรเนน วเทยฺย สงฺฆาติเสเสน วา ปาจิตฺติเยเนน วา นิสฺชชํ ภิกขุ ปฏิจฺชานมาโน ทฺวินฺนํ
ชฺมฺมานํ อณฺเวยตฺเรเนน กาเรตฺพุโป สงฺฆาติเสเสน วา ปาจิตฺติเยเนน วา เยน วา สา
สทฺเธยฺยวงสา อุปาสิกา วเทยฺย เตน โส ภิกขุ กาเรตฺพุโป อมฺปิ ชฺมโม อนิยโต.

ห้ามภิกษุแสดงธรรมแก่ผู้หญิงเกิน 5-6 คำโดยปราศจากผู้ชายที่รู้
เคียงสาอยู่ด้วย³⁴

ค) แนวปฏิบัติทางกายและวาจา ห้ามภิกษุชักส่อให้ชายหญิงได้เสีย
กัน³⁵

ง) แนวปฏิบัติทางกายหรือวาจาหรือทั้งสองทางร่วมกัน ห้ามภิกษุใช้
ภิกษุณีที่มีโชฎะติชกจีวรเป็นต้น³⁶ ห้ามภิกษุชักชวนภิกษุณีเดินทางไกลร่วมกันแม้ชั่ว
ระยะหมู่บ้านเดียว³⁷ ห้ามภิกษุชักชวนภิกษุณีลงเรือลำเดียวกันขึ้นหรือลงน้ำ³⁸ ห้าม

³⁴ วิ. จุลล. 2/300/206.

โย ปน ภิกขุ มาตุคามสฺส อุตฺตริจปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย อณฺเณตฺร
วิญญา ปุริสวักคฺเคน ปาจิตฺตีย์.

³⁵ วิ. มหา. 1/428/302.

โย ปน ภิกขุ สณฺจจริตํ สมาเป็นฺชเชยฺย อิตฺติยา วา ปุริสมตี ปุริสสฺส วา
อิตฺติมตี ชายตฺตเน วา ชารตฺตเน วา อนฺตมโส ตงฺขณิกายปี สงฺฆาทิเสโส.

³⁶ วิ. จุลล. 2/42/24.

โย ปน ภิกขุ อณฺเณตฺติกา ย ภิกขุณิยา ปุราณจิวรํ โธวาเปยฺย วา ราชเปยฺย วา
อาโกฏาเปยฺย วา นิสฺสคฺคีย์ ปาจิตฺตีย์.

³⁷ วิ. จุลล. 2/452/291.

โย ปน ภิกขุ ภิกขุณิยา สทุธิ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏฺิปปชเชยฺย อนฺตมโส
กามนฺตรมฺปี อณฺเณตฺร สมขา ปาจิตฺตีย์ ตตฺถายํ สมโย สตฺถกมนิโย โหติ มคฺโค
สาสงฺกสมฺมโต สปฺปฏิโย อัยํ ตตฺถ สมโย.

³⁸ วิ. จุลล. 2/475/295.

โย ปน ภิกขุ ภิกขุณิยา สทุธิ สํวิธาย เอกนาวํ อภิรุเหยฺย อุตฺรคามินิ วา
อโธคามินิ วา อณฺเณตฺร ติริยนฺตรณาย ปาจิตฺตีย์.

ภิกษุชักชวนผู้หญิงเดินทางไกลร่วมกันแม้ชั่วระยะหมู่บ้านเดียว³⁹

3. แนวปฏิบัติในชาติกัฏฐกถา ชาติกัฏฐกถาเสนอแนวปฏิบัติต่อผู้หญิงไว้ว่า ผู้หญิงเป็นผู้ที่นักบวชควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล อันเป็นแนวปฏิบัติทางกาย ดังข้อความว่า "ผู้หญิงเหมือนวังน้ำวน มีมารยามาก ทำพรหมจรรย์ให้กำเริบ ย่อมทำนักบวชให้ล่มจม เมื่อรู้เช่นนี้แล้ว ควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล."⁴⁰ และข้อความว่า

ชายที่มีสายตาแห่งปัญญา ผู้ปรารถนาความสุขสำหรับตน พึงหลีกเลี่ยงผู้หญิงเสีย เหมือนหลีกเลี่ยงบ่วงและข่ายที่ดักไว้ในสกุล ถนน เมืองหลวง หรือหัวเมือง. ผู้ใดละทิ้งคุณธรรมคือตบะอันเป็นกุศล มีพฤติกรรมอันมิใช่ของพระอริยะเจ้า ผู้นั้นต้องจากเทวโลก ไปยึดเขี้ยวอยู่ในนรก เหมือนดังพ่อค้าซื้อหม้อแตกฉะนั้น.⁴¹

³⁹ วิ. จุลล. 2/658/429.

โย ปน ภิกขุ มาตุคามเนน สทุธิ สวิธาย เอกทุชานมคฺคิ ปฏิปชเชยย
อนตมโส คามนุตรมปิ ปาจิตฺติยิ.

⁴⁰ ชา. อ. 42/396.

อาวภูณฺนี มหามาया พรหมจริยวิโกปนา

สีทนต์ น วิทิตฺวาน อรกา ปริวชเชย.

⁴¹ ชา. อ. 42/399-400.

ตา กุเลสุ วิสิขนฺตเรสุ वा

ราชธานีสุ นิคเมสุ वा ปน

โอทฺทิตํ นมุจิปาสวาคูรี

จกขุมา ปริวชเชยย สุขคติโก.

โอสฺสชิตฺวา กุสลํ ตโปกฺมํ

อนริยจริตานิ โย อจริ

เทวตาหิ นริยํ นิมิสฺสติ

เจตคามิมณฺธิยํ วาณิโช.

ชาตักฺกุฎฐกถามีข้อความที่กล่าวถึงการไม่ควรพูดจากับผู้หญิงตัวต่อตัว ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติทางวาจาว่า "บัณฑิตพึงเจรจากับคนผู้ถือดาบอันคมกริบ หรือกับปีศาจ ผู้ร้าย หรือนิ่งโกล้งพิษร้าย แต่ไม่พึงเจรจากับผู้หญิงตัวต่อตัว."⁴²

ส่วนแนวปฏิบัติทางใจนั้น แม้ว่าชาตักฺกุฎฐกถาจะมีได้กล่าวไว้โดยตรง แต่มีข้อความที่กล่าวไว้ว่าผู้หญิงสามารถใช้มารยาเข้าชวนและทำอันตรายได้เฉพาะชายที่ไม่ได้ตั้งสติไว้ให้ดี จึงเท่ากับเป็นการเสนอแนวปฏิบัติทางใจด้วยการตั้งสติ ดังข้อความที่ว่า "ผู้หญิงเป็นผู้ย่ำยีจิตใจผู้คนในโลก เธอมีอาวุธคือการฟ้อนรำขับร้องและการพูดจา เบียดเบียนชายที่มีได้ตั้งสติไว้ เหมือนเหล่ารากษสเบียดเบียนพวกพ่อค้าบนเกาะฉะนั้น."⁴³

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า พุทธศาสนามีทรรศนะว่าผู้หญิงเป็นเพศที่สามารถก่อให้เกิดความกำหนัดและครอบงำจิตใจผู้ชายได้ และเป็นผู้มักมากในเรื่องทางเพศด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงเป็นเพศที่ทำอันตรายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของภิกษุ แนวปฏิบัติต่อผู้หญิงตามทรรศนะของพุทธศาสนานั้นจึงเน้นที่วิธีการป้องกันไม่ให้ภิกษุมีความเกี่ยวข้องกับสตรีผู้หญิงเป็นหลัก

⁴² ชา. อ. 42/398.

สลลเป นิสิตขคฺคปาณินา

ปณฺฑิตโธ อปี ปีสาจโทสนา

อุคฺคเตชฺ ุรคํปี อาสิเท

เอโก เอกาย ปมฺทาย นาลเป.

⁴³ ชา. อ. 42/398.

โลกจิตฺตมถนา หิ นารีโย

นจฺจกิตฺตมิตฺตคหิตาวุธา

พารยฺหนฺติ อนุปญฺฐิตสตี

ทีเป รกฺขสิคณาว วาณิเช.

พุทธศาสนาได้เสนอแนวปฏิบัติต่อผู้หญิงไว้สำหรับภิกษุดังต่อไปนี้ คือ
 สุตตันตปิฎกเสนอแนวปฏิบัติต่อผู้หญิงครบทั้ง 3 ทาง ได้แก่ ทางกายให้
 ภิกษุถือปฏิบัติด้วยการไม่พบปะผู้หญิง ทางวาจาด้วยการไม่พูดจาด้วย และทางใจด้วย
 การตั้งสติไว้ในขณะที่ต้องพูดจาด้วย และยังเสนอแนะอุบายทางใจสำหรับป้องกันมิให้
 จิตใจถูกรอบงำด้วยอำนาจกิเลส

วินัยปิฎกวางบทบัญญัติกำหนดไว้ เพื่อป้องกันภิกษุจากความเสียหายในเรื่อง
 ทางเพศกับผู้หญิง โดยมีบทลงโทษขั้นสูงสุดคือปาราชิก สำหรับปรับภิกษุผู้เสพเมถุน
 มีผลทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ และบทลงโทษอื่น ๆ ขั้นรอง ๆ ลงมาสำหรับปรับ
 โทษภิกษุผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับผู้หญิงในทางที่อาจเกิดความผิดหรืออาจถูกกล่าวหา
 ความผิดเกี่ยวกับเรื่องทางเพศได้

ส่วนชาตกัฎฐกถานนอกจากจะเสนอเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหญิงร้าย โดยเน้นที่
 บทบาทและพฤติกรรมร้ายในทางเพศของผู้หญิงที่มีค่อนักบวช และในฐานะเป็นผู้ทำ
 อันตรายต่อการประพฤดิพรหมจรรย์เป็นประเด็นหลักแล้ว ยังได้เสนอแนวปฏิบัติต่อ
 ผู้หญิงไว้ครบทั้ง 3 ทางเช่นเดียวกับสุตตันตปิฎก กล่าวคือ ทางกายปฏิบัติด้วยการหลีกเลี่ยง
 เว้นให้ห่างไกล ทางวาจาปฏิบัติด้วยการไม่พูดจาด้วยตัวต่อตัว และทางใจปฏิบัติด้วยการ
 ตั้งสติ

บทนี้จึงสรุปว่า ทรศนะที่มีต่อความร้ายกาจของผู้หญิง ตลอดจนแนวปฏิบัติ
 ต่อผู้หญิง ของชาตกัฎฐกถาก็ดี ของพระไตรปิฎกกล่าวคือสุตตันตปิฎกและวินัยปิฎกก็ดี
 ต่างสอดคล้องต้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องราวและคำสอนทั้งหมดนั้นเกิดจากแนวความ
 คิดเดียวกัน เพียงแต่พระไตรปิฎกนอกจากจะกล่าวแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมทั้งทางกาย
 วาจาและใจแล้ว ยังได้เสนอแนะอุบายทางใจด้วยการควบคุมความคิดที่มีต่อผู้หญิง เพื่อมิ
 ให้กามราคะเกิดครอบงำจิตใจ และมีการวางบทลงโทษในส่วนที่เป็นวินัยบัญญัติ
 สำหรับป้องกันภิกษุมิให้มีพฤติกรรมออกนอกแนวทางปฏิบัติดังกล่าว.